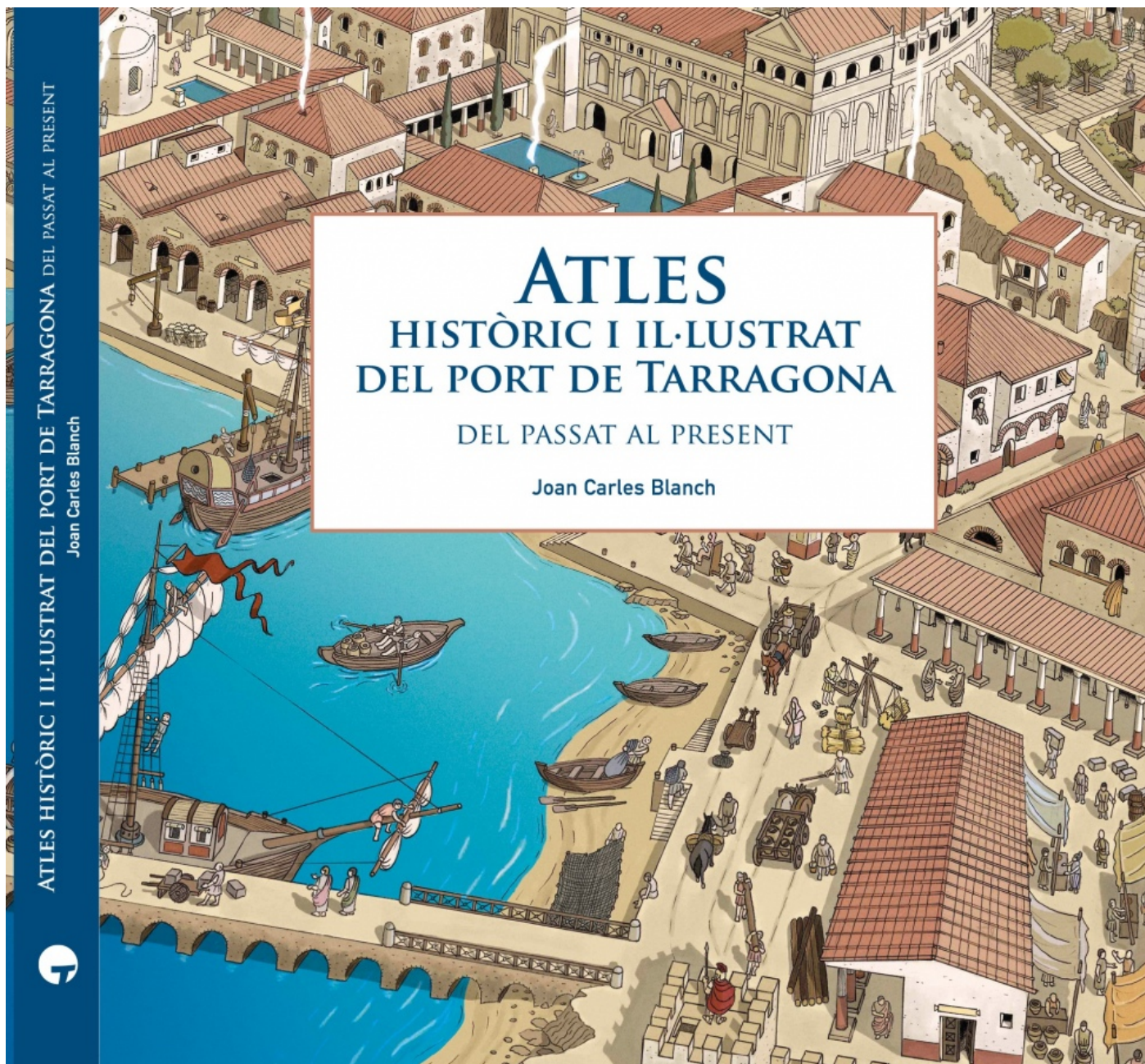

Les pàgines que us oferim
són una petita mostra
d'aquest treball que té 290
pàgines

Les pàgines que us oferim són una petita mostra d'aquest treball que té 290 pàgines

LÍNIA DEL TEMPS

LA PROTO-HISTÒRIA

Abans del naixement de l'escriptura

LA HISTÒRIA

Naixement de l'escriptura (5000-3000 aC)

SEGLES VIII AC - VDC IBERS I ROMANS L'ANTIGUITAT

Segle v - segle III aC (500 aC - 218 aC). Ibbers

Pintures rupestres

Tauleta d'escriptura cuneiforme, Mesopotàmia

500 aC

400 aC

300 aC

El turó de Tarrakon va ser un lloc idoni perquè la **cultura ibera** s'hi establís pels voltants del segle v aC. De lloc idoni va passar a ser un indret estratègic per als **romans**, que hi van arribar al segle III aC i el van convertir en la base de les operacions militars contra els cartaginesos, amb els quals competien pel domini peninsular.

LA KESSE IBERA

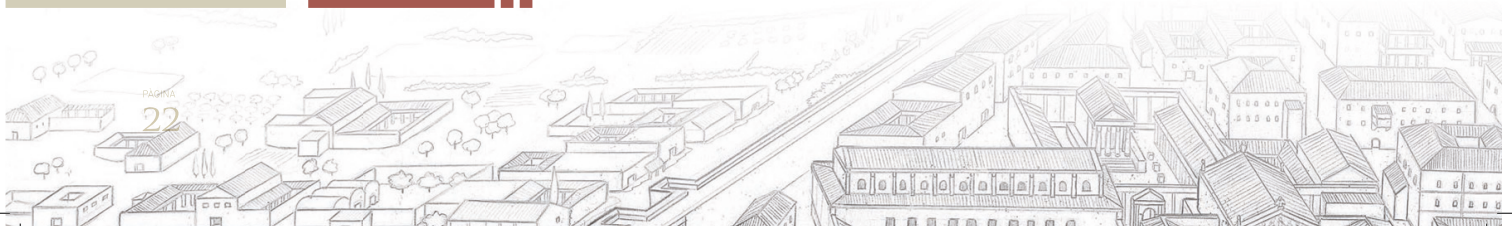

Els **cessetans**, habitants de **Kesse**, formaven part de la tribu ibera que dominava la zona abans de l'arribada dels romans. Es creu que Kesse era un **oppidum** fortificat situat a la part alta del turó de Tarrakon, on se n'han trobat restes arqueològiques.

Kesse va desaparèixer després de la **batalla de Kissa**, durant la Segona Guerra Púnica, en què els romans van vèncer els cartaginesos a prop de la ciutat. Sabem que va existir l'**oppidum**

iber gràcies als historiadors romans i per la troballa de monedes iberes. Tot fa pensar que Kesse tenia un **port** i una **barriada marítima** fora muralles.

Els cessetans van desenvolupar un **comerç** proper (amb els romans i amb altres colònies estrangeres establertes a la costa) i també un comerç més enllà del seu territori, transportant les mercaderies amb vaixells.

Vaixell iber

Segles III aC - v dC (218 aC - 476 dC). Romans

Anys 218 aC - 27 aC. L'època republicana

Anys 27 aC - 235 dC. Alt imperi

C

218 aC
Arribada dels romans a Tarrakon

197 aC
Tàrraco, capital de la província Hispània Citerior

100 aC

27 aC
Tàrraco, capital de la *Tarraconensis*

0
Anno Domini. Naixement de Crist, inici de l'era cristiana

LA TÀRRACO ROMANA

L'època republicana

PÀG. 46

PÀG. 47

La nova etapa s'obre amb l'arribada dels romans l'any **218 aC**, provinents d'Empúries, per les guerres Púniques, i es tanca amb la caiguda de l'Imperi romà l'any **476 dC**. Al llarg dels gairebé set-cents anys que va durar la dominació romana, la marina ibera i el port natural de Kesse

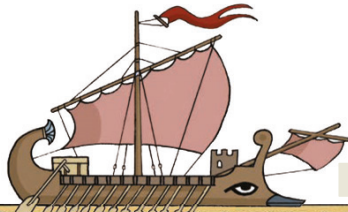
van passar per diferents estadis. D'un primer port militar a **l'època republicana** va passar a ser un gran port de la capital de la província Tarraconense, a **l'època de l'alt imperi**. Després, una llarga decadència de la ciutat i el port durant el **baix imperi**.

Vencuts els cartaginesos a Kissa (218 aC), les legions de **Gneu Corneli Escipi** van sotmetre la ciutat ibera per convertir-la en una **base militar o praesidium**. Primer de tot, l'establiment d'uns campaments d'hivern al port i, després, una fortificació a la part alta del turó garantiran el control de tot el territori. A partir d'aquest moment, Kesse i la marina ibera es converteixen en una plaça forta i el port, en un punt estratègic d'arribada de més legions romanes per combatre els cartaginesos en altres llocs d'Hispània.

Dues dates importants a destacar d'aquest període són, en primer lloc, l'any **197 aC**, quan la ciutat es va convertir en la **capital de província de la Hispània Citerior**. En aquests moments creix a partir dels dos nuclis existents: el recinte fortificat de la part alta i la zona comercial del port (la construcció de la muralla unificarà els dos nuclis). L'altra data és l'any **45 aC**, quan **Juli Cèsar** li va concedir l'estatut de **Colonia Iulia Urbs Triumphalis Tarraco**, un pas més per esdevenir una gran ciutat.

Trirrem romà

Anys 235 dC - 476 dC. Baix imperi

100

200

300

400 Roma. Caiguda de l'Imperi Romà d'Occident

L'alt imperi

PÀG. 50

Octavianus Augustus

El baix imperi

PÀG. 76

Euric

La fi de la República i l'adveniment de l'Imperi arrenca l'any **27 aC**, quan **August** és proclamat emperador a Roma i, tot seguit, en una nova organització administrativa, concedeix a Tàrraco la capitalitat de la **província Tarraconense**, una de les més grans dels dominis imperials.

Immediatament després, de l'any **26 al 25 aC** l'emperador resideix a Tàrraco per dirigir les campanyes militars del nord d'Hispania. De fet, es converteix en capital provisional del món romà en aquests anys i això marcarà el seu futur. En els anys successius, i sobretot al llarg d'aquest segle primer, va rebre un fort impuls urbanístic. És quan es construeixen els grans recintes, el de culte (el **temple d'August**) i el de representació (el **fòrum provincial**).

Així mateix, l'any **73 dC** l'emperador **Vespasià** concedeix als habitants d'Hispania el **ius latii**, amb el qual tots passaven a ser ciutadans romans de ple dret. Això va suposar crear una nova administració, els nuclis rectors de la qual es van fer a les capitals provincials. Per tant, a partir d'aquest moment, Tàrraco va obtenir un altre fòrum: el **fòrum de la colònia**.

En una capital en contínua expansió, el port també anava guanyant importància i es va consolidar com un dels ports estratègics de la Hispania romana. En vivia molta gent i era el motor econòmic de la ciutat. Les **rutes comercials** passaven per Tàrraco i tant els **vaixells** de càrrega com els militars hi feien escala.

L'empenta comercial i política de Tàrraco es va mantenir fins a mitjans del **segle III dC** quan, a causa de la **crisi econòmica**, les **persecucions de cristians** i les primeres **invasions bàrbares**, la ciutat comença a perdre població. Entre els anys **259-260 dC** es donen dos fets importants que en marcaran el futur. El primer, l'any **259 dC**, amb la persecució i martiri dels màxims representants de la religió cristiana a Tàrraco: **Frutuós, Auguri i Eulogi**, i el segon, el **260 dC**, amb el **saqueig de la ciutat** per part dels vàndals.

Malgrat l'atac, Tàrraco experimentarà una revifalla durant la primera meitat del **segle IV dC**, amb el ressorgiment del comerç marítim i la construcció de nous habitatges. Aquesta prosperitat, amb alts i baixos, va acabar l'any **360 dC** quan **va ser saquejada** per segona vegada.

Al **segle V**, quan el cristianisme ja havia esdevingut la religió oficial de l'imperi, Tàrraco es va convertir en seu metropolitana episcopal. Tot i les invasions, va mantenir una part de població que va quedar confinada a la **part alta** (antiga zona de representació), on es podia refugiar darrere de les muralles. Pel que fa al port romà, sembla que es va mantenir actiu fins a finals de l'Imperi d'Occident, tot i que es va ressentir de les invasions.

Destronat el darrer emperador romà, **Ròmul August**, els pobles germànics van campar per la província Tarraconense fins que l'any **480 dC** el **rei visigot Euric** en va saquejar i destruir la capital. Tàrraco mai més va recobrar el poder i l'esplendor d'èpoques passades. Tornava als orígens, a ser un *praesidium* militar.

SEGLES V-XV (476-1499)

L'EDAT MITJANA

Segles v - x (476-999). L'Alta edat mitjana

Segles v - vii (499-699). Visigots

Segles viii - xii (714-1116). Àrabs (Tarraçona)

476 dC

480 dC Els pobles germànics saquegen i destrueixen Tàrraco

600

714-718

Els exèrcits àrabs ocupen la Tarraçona visigoda

800

900

1000

L'ALTA EDAT MITJANA

Al llarg de l'alta edat mitjana les antigues estructures portuàries romanes van estar abandonades, en part, perquè el port va quedar colgat per les aportacions de sediments del riu Francolí, que feien difícil l'ancoratge dels vaixells. La inseguretat per poder fondejar va fer que la badia de Salou fos a partir d'aquest moment i, sobretot a la baixa edat mitjana, el port natural preferit.

Visigots a Tarraçona

Durant aquests segles Tàrraco va passar a ser una ciutat més dins del regne visigot. La capitalitat i importància se la va endur Bàrcino. Tot i així, tenia una notable comunitat cristiana, encapçalada pel bisbe metropolità. La ciutat va quedar dividida en dues parts: la zona alta, on hi havia el gruix de la població, i la zona baixa, on hi havia el port. El govern va ser encomanat a un Dux.

PÀG. 80

Fíbula visigoda

L'arribada dels àrabs

Aprofitant les lluites internes i la decadència del regne visigot entre els anys 714 i 718 van arribar a Tàrraco uns nous invasors que, en aquest cas, provenien del nord d'Àfrica i pertanyien a les tribus araboberbers. Els àrabs la van sotmetre fàcilment i sembla que no la van destruir més del que ja ho estava. L'autoritat religiosa, el bisbe Pròsper, va fugir i la seu va quedar vacant.

Estendard andalusí

Tarraçona

Hi ha poques notícies de la Tarraçona àrab, tot i així, creiem que va estar poblada per cristians i musulmans. És probable que la ciutat perdés importància (estratègica i política) respecte a altres dominis del califat per la seva posició, molt allunyada de la capital, i perquè tenia la seu episcopal vacant.

La recuperació de la seu episcopal va ser l'excusa utilitzada pels comtes de Barcelona per fer incursions a la zona i mirar d'afegir-la als dominis del comtat. L'any 960, Borrell II ho va intentar però va fracassar, i durant el segle XI també hi va haver diverses expedicions frustrades.

PÀG. 82

Leovigild

Assassinat d'Hermenegild (fill de Leovigild, rei visigot) que la tradició situa a Tarraçona

PÀGINA 25

Coca catalana

SEGLE XVI - PRIMER TERÇ DEL XIX (1500-1836)

L'EDAT MODERNA

Segles x-xv (1000-1453/1492). **Baixa edat mitjana**

FI DE L'EDAT MITJANA

Segle xvi-Primer terç del xix (1500-1836). **Edat moderna**

Segles xi-xii (1000-1199). **Àrabs/cristians**

Segles xiii-xiv (1200-1399)

Segle xv (1400-1499)

Segle xvi (1500-1599)

1100 1116

Conquesta cristiana de la Tarraquina andalusina

1200

1300

1348 L'epidèmia de la pesta negra s'escampa per tot Europa

1400

1453 Bizanci. Caiguda de l'Imperi romà d'Orient

1492 Descobriments d'Amèrica

1500

LA BAIXA EDAT MITJANA

Joan d'Aragó

Segles xiii-xiv (1200-1399)

Al segle xii es començava a construir la **catedral** en el lloc on havia estat el temple romà d'August, primer, i la basílica visigoda, després. Les obres de la seu es van dilatar durant tota la baixa edat mitjana i no van acabar fins ben entrat el segle xiv. En aquest interval de segles, Tarragona estava dividida en **dos nuclis** de població: la ciutat alta, tancada per muralles i al voltant de la catedral, ocupava l'antic recinte de culte romà on hi havia les cases; i la ciutat baixa, al voltant de les restes del port romà i l'església de Sant Miquel, on hi havia conreus i molins.

Campanar de la Seu Metropolitana (segle xv)

El segle xvi (1500-1599)

Tarragona continuava replegada en si mateixa, a la part alta. La inseguretat provocada pels **atacs pirates** durant el segle xvi no n'afavoria l'expansió. El que sí que va fer el **Consell Municipal** va ser adaptar les defenses (muralles) a l'artilleria, construint diversos **baluards** per fer front als perills que venien per mar. La ciutat s'eixamplava en direcció al barri de Marina i al port amb la construcció de la **muralla de Sant Joan**.

Al **port**, bastant malmès, s'hi anaven fent obres de reparació, sobretot als molls, però el Consell tenia grans dificultats per finançar-les, mentre que paral·lelament, el port natural de Salou es consolidava com l'alternativa a Tarragona. Tot i això, des de mitjans de segle, el port tarragoní tenia una torre de defensa, igual que el de Salou.

Segles xi-xii (1000-1199)

La Tarraquina àrab va ser conquerida per les tropes de **Ramon Berenguer III** l'any **1116** i repoblada per gent de la Catalunya central, majoritàriament. Poc després de la conquesta, va esclatar una lluita pel control de l'enclavament i dels seus territoris entre l'arquebisbe **Bernat Tort** i el príncep de Tarragona, **Robert Bordet d'Aguiló**. Les conspiracions van acabar amb l'assassinat de l'arquebisbe **Hug de Cervelló** i l'expulsió dels Aguiló.

El normand Robert Bordet, príncep de Tarragona

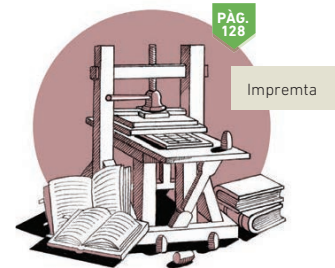
Segle xv (1400-1499)

És en aquesta època quan comencem a tenir notícies explícites del port medieval, cap a finals de segle xiv i sobretot durant el segle xv quan el **Consell Municipal** va iniciar la recuperació del port, en va fomentar les obres i les va finançar amb impostos i privilegis reials. Tot es va aturar amb la **Guerra Civil catalana** (1462-1472). En aquest conflicte, Tarragona va ser assetjada per Joan II (1462) i va quedar tan malmesa que li va costar anys recuperar-se.

Detall d'un àngel del retaule de la catedral, obrat per l'escultor Pere Joan al segle xv

Durant aquesta centúria la ciutat va viure una certa **esplendor cultural** amb la construcció de diversos edificis importants, com el **Seminari Tridentí** (1572), la **Universitat Literària** (1577), o l'**Hospital de Santa Tecla** (1588); i amb l'establiment d'una **impremta** gràcies a la protecció i finançament dels arquebisbes humanistes **Cervantes de la Gaeta** i **Antoni Agustí**.

Impremta

Galera

Galió

Navili de línia

moderna

Segle xvii (1600-1699)

Segle xviii (1700-1799)

1600

1640-1652
Catalunya. Guerra dels Segadors

1700

1700-1714
Europa. Guerra de Successió

1789

França. Revolució Francesa. Comença a caure l'antic règim

El segle xvii (1600-1699)

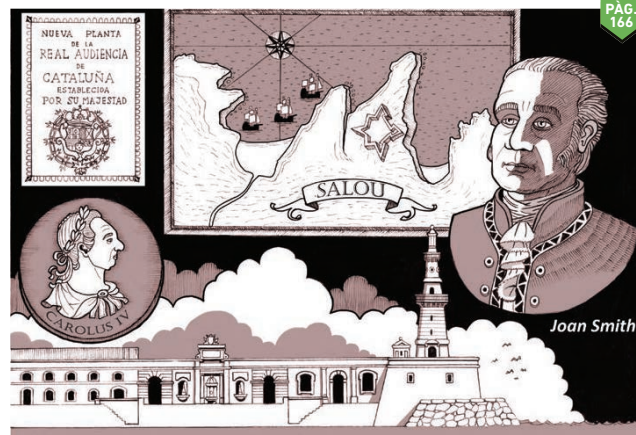
PÀG. 146

Tot i el renaixement cultural que havia experimentat a mitjans del segle xvi, Tarragona s'encaminava cap a l'estructura d'una **plaça forta**, amb la construcció de baluards, muralles i torres. Això va quedar definitivament clar en els dos conflictes bèl·lics que hi va haver a mitjans del segle xvii i que la van afectar directament. El primer, durant la **guerra** de la corona castellana contra **França (1635)**, i durant el qual Tarragona va haver d'allotjar tropes forçosament. El segon, durant la **Guerra dels Segadors (1640-59)**, en què Tarragona va haver de suportar tres setges navals, dos l'any **1641** i l'altre el **1644**, que van deixar el barri de Marina i el port bastant malmesos.

Després de la Guerra dels Segadors, el trànsit marítim del port de Tarragona es va desviar cap al **port de Salou**, ja que, com sempre, no hi havia prou diners per reconstruir-lo. I així va estar durant molt de temps.

La ciutat i el **Camp de Tarragona** van entrar en una acusada decadència econòmica que no va remetre fins ben entrat el segle xviii. La solució a aquesta crisi va venir, en part, amb la idea de construir un port nou, un fet que en beneficiaria l'economia i el creixement urbanístic.

El segle xviii (1700-1799)

PÀG. 166

Els tarragonins, com tot el Principat, començaven el segle immersos en una altra guerra entre dues famílies enfrontades, els Borbons i els Àustries, per la corona d'Espanya. La **Guerra de Successió (1702-1714)** va arribar a ser un conflicte d'àmbit europeu. Tot i que Tarragona no va ser assetjada, en va patir les conseqüències.

La guerra va acabar amb la victòria dels Borbons i Catalunya, que havia resistit obstinadament fins al final, va ser castigada durament amb l'abolició de les seves institucions i privilegis i la imposició d'una nova llei, la **Nova Planta (1716)**. El decret va afectar negativament tot el territori i també el creixement de Tarragona, ja que el comerç portuari va ser restringit i tota l'activitat comercial es va desplaçar una altra vegada cap al **port de Salou**.

Tot i que hi va haver diferents temptatives per fer obres al port un cop es va permetre el comerç amb l'estranger (1761),

no va ser fins a la dècada dels anys 70 quan amb les obres de la **duana (1771)** es va donar el tret de sortida a la reconstrucció del port de Tarragona en detriment del port de Salou, que va començar a notar un cert declivi. Una davallada que amb els anys va ser imparable.

El darrer quart de segle, més dinàmic que l'anterior, el Consell de la ciutat i els arquebisbes **Santiyán** i **Armanyà** van promoure sistemes per fer arribar l'aigua a Tarragona. També es construïen noves capelles a la catedral, com la de Santa

Tecla (1775), s'urbanitzen nous espais i s'enderroca la vella muralleta medieval (1789).

En aquest temps es posen sobre la taula diversos **projectes** de reconstrucció del port, una obra que ja es veu com una necessitat. Els projectes de **Sinibald de Mas (1786)**, **Joan Ruiz d'Apodaca (1790)**, **Ferran Seidel (1795)**, **Antonio de Bada (1798)** i **Joan Smith (1800-1809)** s'aniran succeint. Alguns es van descartar des del principi i en d'altres es van fer modificacions. Un dels problemes més habituals per tirar endavant les obres era l'escassetat de recursos econòmics que va fer que els projectes només s'apliquessin parcialment i mai d'una manera integral.

Tot i els impediments, del 1772 al 1802, en un interval de trenta anys, s'edificaran estructures com la duana i un dic (que s'allargarà posteriorment) i que el mateix rei Carles iv visitarà a principis del segle vinent.

SEGLES XIX-XX

L'EDAT CONTEMPORÀNIA

Vapor amb veles

De 1836 - Segle xx (1836-2000). Edat contemporània

Primer terç segle XIX (1800-1836)

Segle XIX (1836-1899)

Segle XX (1900-1999)

1800

1808-1814

Espanya. Guerra del Francès. Setge de Tarragona, 1811

1836

Catalunya. Extinció de les senyories

1900

1914-1918

Món. Primera Guerra Mundial

El primer terç del segle XIX (1800-1836)

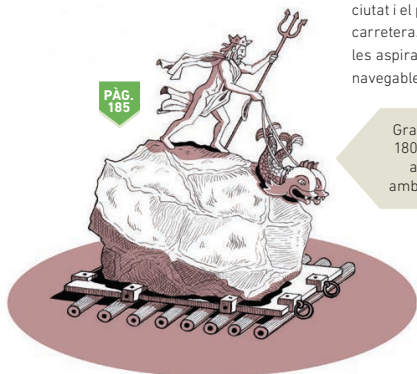
Tarragona entrava en el nou segle amb una certa empena constructora gràcies als "arquebisbes urbanistes" i a **Joaquim Smith**, el nou director general de les obres del port. Sota la seva direcció es va crear la **Junta Protectora de les Obres del Port**, el 1800, que va treballar per obtenir finançament per fer realitat el projecte portuari. De la mateixa manera, la Junta va buscar el favor de la monarquia, que es va fer palès amb la visita de la família reial l'any 1802 a Tarragona, per veure les obres.

Aquesta visita va donar una embranzida al projecte portuari fins que el 1808 les obres van quedar aturades per la **Guerra del Francès** (1808-1814) i Tarragona es va estimar més reforçar les seves defenses.

Al maig de l'any 1811 la ciutat va patir el setge de les tropes franceses del general Suchet. Els defensors de Tarragona van resistir fins al 28 de juny del mateix any, quan les tropes enemigues van aconseguir esbudellar la muralla de Sant Joan, van entrar-hi i la van sotmetre a sang i foc durant dos dies. Més endavant, amb la retirada francesa, es van tornar a destruir una part de les defenses i el Castell del Patriarca.

Tarragona va trigar a refer-se. El 1814 el director general de les obres del port era **Vicente Teixeira**, i la primera feina que va emprendre va ser netejar i reparar el port malmès durant la guerra. Seguidament es van començar diverses obres com la **carretera de Tarragona-Lleida** l'any 1816, necessària per al comerç, i més endavant, la **via Amàlia** (1827), que unia la ciutat i el port de Tarragona amb Reus per carretera. D'aquesta manera s'acabaven les aspiracions de Reus de tenir un canal navegable fins al port de Salou.

Gran pedra llançada al mar l'any 1802 amb motiu de la visita reial a les obres del port, adornada amb una escultura del déu Neptú

PÀG. 185

El segle XIX (1836-1899)

PÀG. 204

varria, Álvarez, Corsini, Gironza i Elio es posaran al servei de la Junta i faran una gran varietat de projectes per al port, assequibles en certa mesura però, finalment, tot dependrà de la política i dels daltabaixos econòmics d'una segona meitat de segle bastant moguda.

En aquest temps, va ser significativa la direcció de les obres del port de l'enginyer **Saturnino Bellido** (1881-1889) perquè hi va projectar unes obres estratègiques que en van condicionar el

Al llarg de la segona part del segle el port esdevé el veritable **motor econòmic** de la ciutat. Els progressos derivats de la **Revolució Industrial** arriben a Tarragona: les societats mercantils, el ferrocarril, el gas, les fàbriques i els vaixells de vapor. La ciutat deixa de ser una **plaça forta** l'any 1868 i comença l'expansió urbana fora muralles que acabarà amb la unió de la part alta amb el barri de Marina i el barri de pescadors del **Serrallo**, que es consolidarà com a tal a partir del 1878.

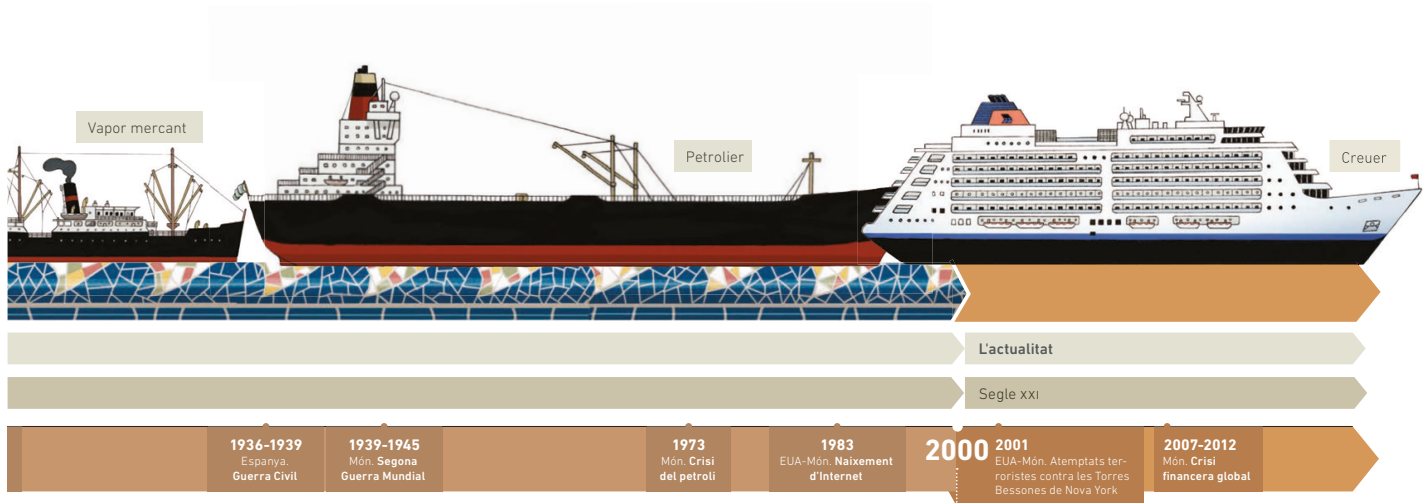
La **Junta d'Obres del Port**, constituïda l'any 1869, nomenarà enginyers de prestigi com a directors de l'obra que dissenyaran diverses infraestructures portuàries. L'acabament del **dic de Llevant**, la construcció del **dic Transversal** i del **dic de l'Oest** donaran forma a un port considerat ja a mitjans de segle "d'interès general i de primer ordre". Enginyers com Del Pino, De Muller, Martí, Camón, Elcoro, Eche-

futur. Les més destacades: el **moll de Costa**, el **moll paral·lel al de Costa** i els molles del **dic Transversal** o del **dic de Llevant**. De la mateixa manera, va proposar un **dragatge** del fons portuari, la construcció de magatzems i la supressió de la mà d'obra forçada, la dels presidiaris que hi treballaven.

Ja cap a finals de segle i gràcies a la crisi de la **fil·loxera** a França, el port va viure uns anys d'esplendor quan s'hi carregaven grans quantitats de vi per exportar. Tot això va canviar entre els anys 1891 i 1893 quan va arribar la plaga de la fil·loxera al Camp de Tarragona i hi va matar tots els ceps.

La **màquina de vapor**, icona de la Revolució Industrial, farà canviar les maneres de navegar que havien sobreviscut des de l'antiguitat. De les veles es passa a la xemeneia, de la fusta a l'acer. Els projectes s'escurcen i el món comença a fer-se petit.

El segle xx

A principis del segle xx **Tarragona** viu de cara al port i s'hi respira una certa **prosperitat econòmica**. Hi viuen uns **23.000 persones**. Les infraestructures portuàries es van engrandint i hi arriba el progrés en forma d'**electricitat**. El modernisme es deixa veure en alguns edificis privats i en col·legis de la Rambla Nova, que concentra gran part de l'activitat constructora del moment.

Del 1923 al 1930, durant la dictadura de **Primo de Rivera**, comencen grans obres al port com ara el **moll del dic de Llevant**, i el rei **Alfons XIII** les visita dues vegades. La ciutat de Tarragona va creixent en direcció cap al riu Francolí.

La **riuada de Sant Lluc** l'any 1930 malmetrà part del Serrallo i de les instal·lacions portuàries que seran reparades en poc temps. Ja en vigílies de la guerra, el port es dota de nous equipaments com una duana, tinglados, l'edifici de Sanitat, Capitania, i diferents grues. Es plantegen altres projectes com un moll de pescadors i un contradic, però la situació econòmica és més galdosa que la de principis de segle.

L'esclat de la **Guerra Civil** (1936-1939) deixarà una ciutat i un port bastant malmesos a causa dels **144 bombardejos** que hi va haver sobre Tarragona. La crua **postguerra**, sota la **dictadura** del general Franco, es deixa sentir amb

l'estraperlo, les cartilles de **racionament**, la manca de **productes** de primera necessitat i la falta de **llibertat**. L'adversitat econòmica i la **crisi social** estan a l'ordre del dia i molts **projectes portuaris** triguen més de vint-i-cinc anys a fer-se realitat per l'estancament i l'aïllament del règim franquista respecte al món.

Es comencen a urbanitzar els espais projectats en el Tercer Pla d'Eixample de la ciutat. Es projecta que la Rambla Nova arribi fins al riu. **Eduardo Serrano Suñer** serà el director del port durant molts anys (1939-1972). Sota el seu mandat, el govern franquista aprova l'any 1957 el **Primer Pla d'Estabilització** amb el qual es produeix una certa obertura del règim i es comencen a instal·lar diverses **empreses petroquímiques** a Tarragona. La immigració de tot Espanya hi arriba atreta per les perspectives de feina que s'albiren tant al camp com a la indústria.

La dels anys seixanta i setanta és l'època dels **grans molls**. Es construeixen grans plataformes per donar sortida a la cada vegada més important activitat portuària relacionada amb els productes petroquímics i els hidrocarburs.

Acabada la **dictadura**, recuperada la **democràcia** i el **govern autònom**, durant els anys vuitanta i noranta del segle xx Tarragona creix exponencialment en nombre d'habitants, i n'arribarà a tenir 116.000 a l'última dècada del segle. Urbanísticament, Tarragona ja ofereix una imatge més compacta i al port s'hi fan noves inversions com la construcció de l'Eix Transversal, la terminal frigorífica, el port esportiu i el pont mòbil.

És en aquest final de segle quan el **port** es comença a anar adaptant a les necessitats d'un món cada vegada més **globalitzat** on el comerç no té fronteres i la tecnologia (transport i comunicació) hi juga un paper essencial. Una economia global fonamentada en el comerç i controlada pels mercats. El món encara s'ha fet més petit.

El segle XXI

Des de finals del segle xx, el port, Tarragona i el món es troben immersos en el que hem anomenat **l'era de la globalització**. Un fenomen que es caracteritza per una sèrie de processos (tecnològics, polítics, econòmics, culturals, ecològics i socials) que afecten la major part del planeta, però amb diferent mesura i velocitat.

Tarragona s'ha convertit en una ciutat important, la més gran del sud de Catalunya i la que concentra el polígon petroquímic més gros del sud d'Europa. El **port de Tarragona**, amb totes les infraestructures que té i que ha acumulat al llarg dels anys ha esdevingut un dels ports comercials més importants de la Mediterrània.

Des de l'any 2000 s'ha anat dotant de nous equipaments per ser més competitiu. Infraestructures com la **terminal de contenidors**, la **terminal intermodal** o l'ampliació del **moll de la Química** són algunes de les inversions més importants del port en aquests anys. També ho serà la construcció d'una **nova terminal de creuers**.

Mercaderies com contenidors, minerals, productes agroalimentaris, bestiar viu, fruita tropical, líquids, mercaderies especials, productes siderúrgics, vehicles, paper i productes forestals arriben a les terminals del port de Tarragona provinents d'arreu del planeta i d'aquí es distribueixen a altres llocs de la península Ibèrica, d'Europa o cap a altres ports del sud de la Mediterrània. El port del segle XXI s'ha convertit en un gegant que mou milions de tones d'aquests productes cada any.

Tàrraco i el port, una història d'amor

L'ANTIGUITAT

SEGLES III AC - IV DC

"Tàrraco era la ciutat més opulenta
de les situades en aquesta costa"

POMPONI MELA,
geògraf del segle I dC

Les pàgines que us oferim són una petita mostra d'aquest treball que té 290 pàgines

LA KESSE IBERA

UN LLOC IDONI DE KESSE A TÀRRACO

<< Un relleu accidentat, però idoni.

Aquest és el marc geogràfic, l'escenari del llarg viatge en el temps que va del no-res fins a l'actual ciutat de Tarragona. En el plànol diferenciem diverses zones:

- 1 Mar
- 2 Línia de la costa
- 3 Riu
- 4 Plana al·luvial
- 5 Turó

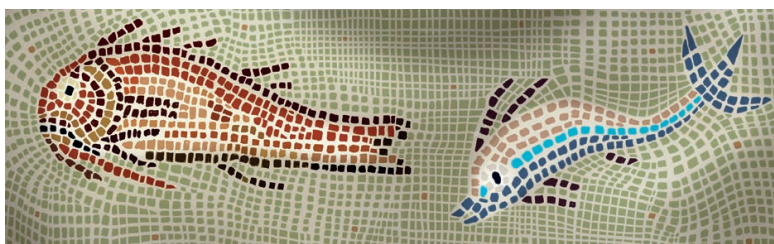
Va ser pels voltants del segle v aC quan els antics van escollir un indret de l'est peninsular, un turó del litoral mediterrani i a prop d'un riu, per viure-hi. Aquest fet no va ser una casualitat i ara en veurem el perquè.

Els primers assentaments descoberts als turons propers a la desembocadura del riu, anomenat Tulcis després pels romans, oferien protecció a llars i famílies gràcies al domini visual que es tenia sobre el territori, les terres fèrtils, la costa, el riu i el mar. Amb aquestes condicions de seguretat, més l'existència d'aigua dolça i de pesca, la subsistència d'uns potencials pobladors a la zona podia ser viable.

Totes aquestes raons van fer que primer s'hi establissin els **ibers** (a **Kesse**) i que després, els **romans** colonitzessin el territori i hi construïssin la capital, **Tàrraco**. És en aquest moment de la història on començarem el nostre trajecte, l'origen d'una ciutat i un port oberts al món.

ALTAR D'OFRENES SITUAT EN UN MUR DEL CARRER ESCRIVANIES VELLES. CIVILITZACIÓ ROMANA. TARRAGONA. FOTOGRAFIA JCBT

An architectural plan of Roman Tarraco, showing a grid of streets, a central forum, and a large temple complex. The plan is overlaid on a topographic map of the site, with a river on the left and the sea on the right. A small yellow box in the upper left corner contains the text 'PLÀNOL DE TÀRRACO AL SEGLE II DC'.

PLÀNOL DE TÀRRACO
AL SEGLE II DC

LA TÀRRACO ROMANA

218 DC-476 DC

L'ANTIGUITAT

L'ALT IMPERI

27 AC-235 DC

El període que anomenem alt imperi s'inicia quan **August** arriba a ser emperador de Roma, l'any **27 aC**. És en aquest moment quan es fa una nova divisió i reestructuració de les províncies de l'imperi. **Tàrraco** serà la capital d'una de les províncies més grans de l'imperi d'aleshores, i la província n'agafa el nom: **Tarraconense**.

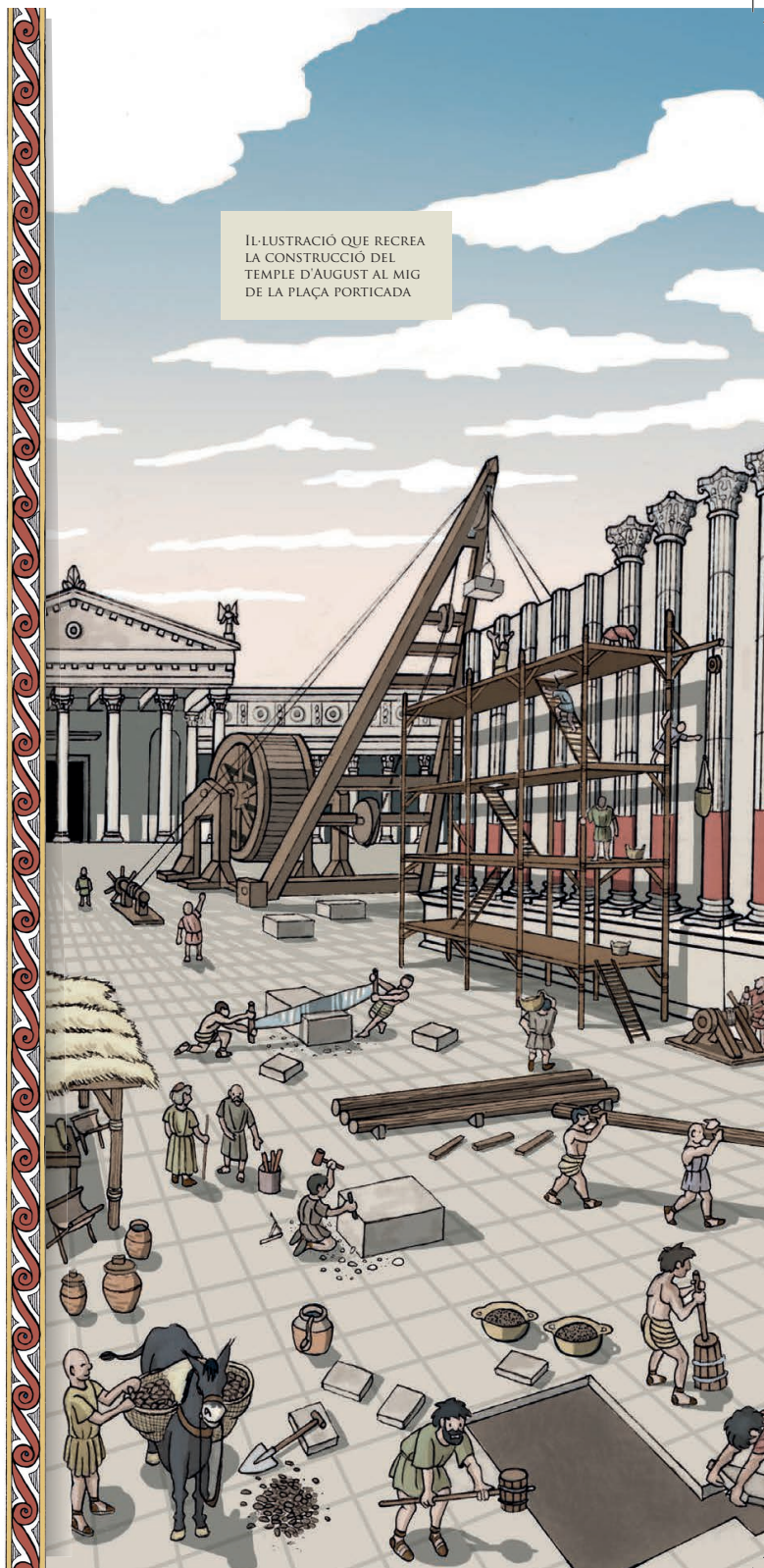
L'ÀGUILA, SÍMBOL DE L'IMPERI DE ROMA, TÉ A LES URPES EL SENAT ROMÀ.

Al cap de dos anys, entre l'any **26** i el **25 aC**, el mateix emperador viuria temporalment a la ciutat de Tàrraco mentre seguia les operacions militars a la cornisa cantàbrica, contra els asturs i els càntabres. En l'interval de dos anys, la ciutat va esdevenir el **centre polític** del món romà.

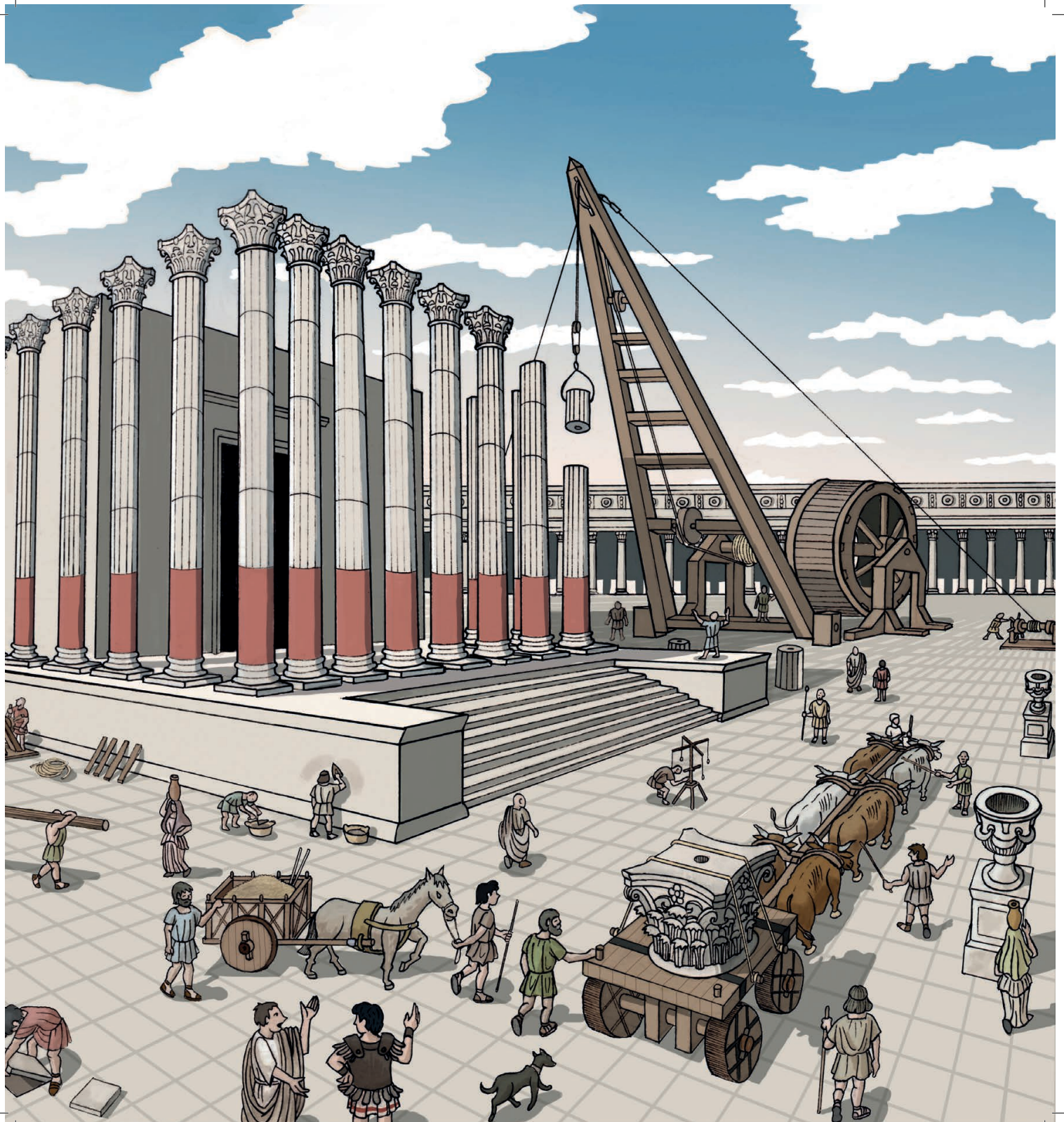
D'acord amb el nou rang assolit de **capital provincial**, es va iniciar un **programa de monumentalització** i d'urbanització de la ciutat per dotar-la d'edificis públics representatius del poder imperial, com per exemple la construcció d'un **temple dedicat a August** divinitzat a la part alta, al segle I dC.

PÀGINA
50

IL·LUSTRACIÓ QUE RECREA LA CONSTRUCCIÓ DEL TEMPLE D'AUGUST AL MIG DE LA PLAÇA PORTICADA

Una ciutat d'esquena al mar

L'edat mitjana

Segles V - XV

"En lo mig de la ciutat deu
ésser la seu, e pres d'ella
deu ser gran e bella plaça..."

FRANCESC EIXIMENIS (1330-1409)
Dotzè del crestià

Les pàgines que us oferim són una petita mostra d'aquest treball que té 290 pàgines

L'EDAT MITJANA

De la Tarracona visigoda a la Tarraquna àrab

La caiguda de **Roma** el 476 dC a mans de les tribus godes i la deposició del darrer emperador va significar la fi de l'Imperi d'Occident, mentre que a Orient, l'Imperi romà continuava existint sota el nom de Bizanci. Els historiadors agafen aquesta data de referència, perquè hi veuen el final de l'antiguitat clàssica i l'inici del que anomenen edat mitjana.

L'ocàs de l'antiguitat no va suposar un trencament total amb el passat, ja que els nous governants **gots** van adoptar lleis i costums romans i els van posar en pràctica en les diferents monarquies visigodes que es van estendre per les antigues províncies de l'imperi. El **cristianisme** també va incorporar elements de la cultura clàssica, com el llatí, i va continuar sent la religió oficial d'aquests regnes, tal com ho havia estat abans en el baix imperi romà. A **Hispania**, els visigots dominaven la península i se sentien hereus de l'imperi.

PEÇA D'ORFEBRERIA VISIGODA QUE REPRESENTA UNA CREU APOCALÍPTICA, AMB LES LLETRES ALFA (PRINCIPI) I OMEGA (FI)

JOAN
CARLES
2017

El segle xx

Façana del **Mercat Central** de Tarragona. És un gran edifici públic construït al bell mig de la ciutat en estil modernista, que es va estrenar l'any 1915. L'arquitecte que el va dissenyar va ser Josep Maria Pujol i Barberà. L'emblematíc mercat esta situat al costat de la plaça Corsini, un espai urbà que duu el nom d'un enginyer del port.

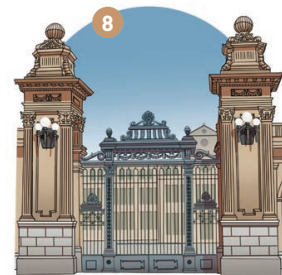
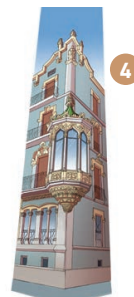
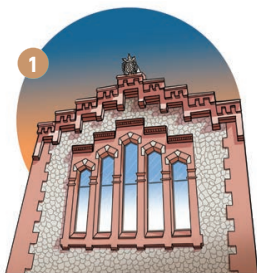

Les pàgines que us oferim són una petita mostra d'aquest treball que té 290 pàgines

L'EDAT CONTEMPORÀNIA

Tarragona al segle xx

1 L'escorxador de Tarragona (1902). Fet per l'arquitecte Josep Maria Pujol i Barberà

2 Cooperativa Obrera
Fundada l'any 1904. L'edifici va ser dissenyat per l'arquitecte Josep Maria Pujol i Barberà l'any 1917

3 La Fàbrica Chartreuse
Antiga fàbrica tèxtil, reformada l'any 1907 on els monjos cartoixans feien el conegut licor d'herbes Chartreuse

4 Casa Salas (1907)
Casa de l'arquitecte municipal Salas Ricomà dissenyada per ell mateix

5 Quinta de Sant Rafael (1912)
Edifici d'estil secessió vienesa que es va fer, en aquell moment, fora de la ciutat

6 Mercat Central (1915)

7 La Casa de la Punxa (1928)
Casa d'estil neorenaixentista

8 La Tabacalera (1923-1932)
Fàbrica de tabac d'estil eclèctic dissenyada per un equip d'enginyers amb Francesc Bastos i Ansart al capdavant

9 Moll de Pescadors (1942)

10 Font del Centenari (1954)

11 Capçalera del circ romà (finals dels anys 80)

12 Port esportiu (anys 90)

13 Parc Central (1997)

14 Pont mòbil del port (1999)

15 Palau de Congressos (1999)

A Part Alta

B Rambla Nova

C Part Baixa

D Port

SEGLE XX

La República i la Guerra Civil (1931-1939)

Estat lamentable en què va quedar la seu del **Reial Club Nàutic de Tarragona** després de la riuada de Sant Lluç. L'edifici va ser construït l'any 1917. Fotografia de l'Arxiu del Port de Tarragona.

El Reial Club Nàutic es va fundar l'any 1878 i era conegut com el club dels "xiflats" perquè en aquell temps molta gent no entenia que els primers socis s'ho passessin d'allò més bé remant i navegant. Eren feines dures, pròpies de pescadors i mariners.

L'any 1935, la **Generalitat de Catalunya** va redactar un **Pla General d'Obres Públiques** en el qual destinava als ports catalans una partida de 200 milions de pessetes, aprofitant que l'Estat espanyol havia traspassat la competència dels ports a la regió autònoma de Catalunya constituïda l'any 1932.

De l'anterior partida, el port de Tarragona en va rebre uns 14 milions de pessetes. Per aquest valor es van fer **diversos projectes** com el d'un **nou moll de Llevant** (actual moll d'Aragó), un **contradic** que arrencaria de la unió del **dic Transversal** i el **dic de l'Oest**, el

moll de Pescadors al barri del Serrallo, el **moll Transversal** (ara moll de Reus) i els **tinglados** del moll de Llevant. Totes les obres es van dur a terme, encara que algunes es van fer al cap de **vint-i-cinc anys**.

Durant la **Guerra Civil** (1936-1939) el port de Tarragona va patir directament els efectes del conflicte bèl·lic. Va ser **bombardejat** diverses vegades perquè estava considerat com una infraestructura estratègica tant per descarregar-hi mercaderies o tropes com maquinària bèl·lica.

Estiu de l'any 1938. Avions italians SM-79 Sparviero deixen caure bombes al port i a la ciutat. La població, aterrida, corre cap als refugis, però tot i així s'han de lamentar nombroses víctimes.

ELS BOMBARDEJOS DEL PORT

El **primer bombardeig** del port es va fer el 27 de maig de l'any 1937. Durant la tardor i l'hivern del mateix any es van intensificar els bombardejos de l'aviació del bàndol nacional (italiana i alemanya), un fet que va paralitzar totalment l'activitat portuària perquè algunes infraestructures van quedar molt malmeses. El govern de la República, en previsió d'un possible desembarcament de tropes del general Franco, va dur a terme un **projecte de defensa de la costa** catalana basat en la creació de nius de metralladores i d'emplaçaments per a l'artilleria al litoral.

Al port es van construir alguns d'aquests elements defensius, però també **refugis** per als treballadors que es van instal·lar al moll de Costa, al moll paral·lel al de Costa i a la delegació de Marina. Tot i haver pres aquestes mesures, en un **altre bombardeig** de l'aviació italiana, a l'agost del 1937, va perdre la vida **una persona**, un guardamolls del port. Dos mesos més tard, a l'octubre del mateix any, tres avions italians llancen **vint-i-tres bombes** sobre molls i dics i hi fan nombrosos desperfectes.

El 20 de gener de l'any 1938 tres avions italians tornen a tirar bombes al port, un total de **vint-i-cinc bombes** que provoquen la mort de **set tripulants** del vaixell britànic *Thorpeness* i la de **tres obrers**. El 15 de març, un altre atac amb dos hidroavions alemanys malmet el vaixell britànic *Stanwell*, ancorat al port. Hi moren **quatre persones**.

Un dels bombardejos més importants va ser el del 3 de juny del 1938 quan sis avions italians van tirar **seixanta bombes** entre la part baixa de la ciutat i el port, amb el resultat de **dotze morts** i **vint-i-cinc ferits**. L'objectiu era un vaixell de la República que duïa tropes.

Les pàgines que us oferim són una petita mostra d'aquest treball que té 290 pàgines

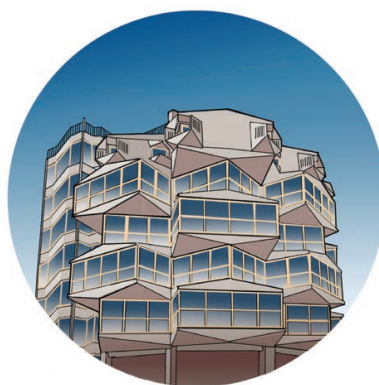
L'EDAT CONTEMPORÀNIA

A partir de l'any 1975

Acabada la dictadura de Franco, l'any **1975**, el port de Tarragona va ser el que va créixer més de tot l'estat, malgrat la **crisi mundial del petroli** (iniciada l'any 1973). L'obra pública es va continuar fent i les inversions privades hi van continuar arribant. D'aquests anys en destaca la construcció d'un **tinglado**, les **sitges del moll d'Aragó** per emmagatzemar mercaderies, les **sitges del moll de Castella**, el **pantalà** i la **monoboia d'EMPETROL**, el **moll de Castella i Rioja**, l'**atracador número 1 del moll d'Inflamables** i la **terminal d'Explotacions Portuàries** al moll de Castella Sud.

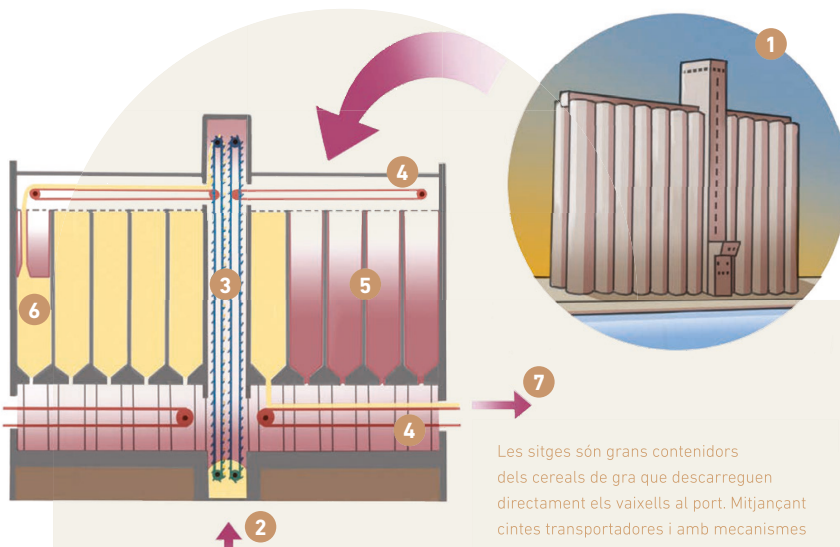
L'any 1975 es va redactar el projecte de l'edifici de serveis del port que es va construir al passeig de l'Escullera i que va ser la seu de l'**Autoritat Portuària de Tarragona** durant més de vint anys.

A partir dels **anys vuitanta** del segle xx el port va viure una **gran transformació**, sobretot de la infraestructura, que es va haver d'adaptar a les noves formes de càrrega i descàrrega.

Antic edifici de l'Autoritat Portuària, projectat per l'arquitecte Josep Maria Garreta l'any 1975.

És un edifici de planta vuitavada, en forma d'estrella o de rosa dels vents, fet de formigó i vidre.

Esquema de com funciona una **sitja de cereal** del port de Tarragona.

Les **sitges** són grans contenidors dels cereals de gra que descarreguen directament els vaixells al port. Mitjançant cintes transportadores i amb mecanismes elevadors emmagatzemen grans quantitats d'aquest producte, que després es distribueix per tota la zona amb camions.

- 1 Sitja del moll de Castella
- 2 Tremuja o zona per on entra el cereal
- 3 Mecanismes elevadors
- 4 Cintes transportadores
- 5 Bateries de sitges
- 6 Producte (cereal)
- 7 Sortida del producte (camions)